

A LÉVAY JÓZSEF CENTENÁRIUMI EMLÉKPROGRAM ÉS A MISKOLCI EGYETEM

Lévay József (Sajószentpéter, 1825. november 18. – Miskolc, 1918. július 4.) költő, műfordító, a Magyar Tudományos Akadémia tagja, Borsod megye főjegyzője, a miskolci református gimnázium tanára. A helyi és országos közéletben is kiemelkedő szerepet vállaló politikus és irodalmi személyiség. Miskolcon egészalakos szobra áll, könyvtár, gimnázium, utca viseli nevét. Munkássága Miskolc szellemi öröksége, a városi értéktár része.

Lévay-könyve: Kultusz és felejtés. Lévay József irodalmi és társadalmi státusza címmel. A szerző emlékeztetett: ilyen összegző igényű munka – először és utoljára – 1906-ban, tehát több mint száz éve jelent meg Lévayról (Zsigmond Ferenc: Lévay József élete és költészete). A könyvet – a tervek szerint – a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karának támogatásával a Ráció Könyvkiadó adja ki a Ligatura című könyvsorozatban, 2016-ban.

Lévay kiváló, országos hírű szónok volt. Életművének súlypontját szónoki műveiben találjuk meg. A ME BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézete most vállalkozik egy ilyen – textológiai és filológiai szempontból gondozott – szövegkiadás elkészítésére. A Lévay – országos és helyi kommemorációs (megemlékező) eseményeken elhangzott – emlékbeszédeit és emlékdóákat összegyűjtő és szakszerű jegyzetekkel ellátó kötet a centenáriumi évében (2018), a városi és megyei önkormányzat támogatásával jelenne meg, remélhetőleg miskolci kiadónál. E hiánypótló kötet minden bizonnyal a centenáriumi megemlékezések egyik fő attrakciója lesz. A Magyar Nemzeti Levéltár Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltárában a kutatásokat Vass Róbertné, a Miskolci Egyetem Irodalomtudományi Doktori Iskolájának doktorandusza végzi. Itt elsősorban Lévay köztisztviselői, tanári és közéleti tevékenységének emlékei találhatók meg – legalábbis így remélik, éppen a kutatás feladata kideríteni ezt. Nagyon érdekes információkkal is

szolgálhatnak ezek az iratok, hiszen Lévay számos, a város és a megye életében meghatározó egyesületnek, társaságnak, kezdeményezésnek elnöke, tagja, résztvevője volt.

A miskolci Herman Ottó Múzeum Történeti Tára tradicionális lelőhelye a Lévay József-ereklyéknek, hiszen a múzeum papseri épülete adott otthont a két világháború közötti években a Lévay Emlékszobának. Békési Gábortól, a Herman Ottó Múzeum Történeti Tárának irodalmi muzeológusától megtudtuk, ma is ott található a 25 éves főjegyzősége alkalmából, 1890-ben a vármegyétől kapott aranytolla, különböző személyes használati tárgyai (szemüveg, tollszár, itatós tapper stb.), bútorai (szekrénye, íróasztala), de az 1911. évi kultikus miskolci Lévay-ünnep emléktárgyai is (pl. a Református

intézmények egy közös adatbázist hoznak létre Lévay-adattár címmel. Varga Gábor, a Lévay József Muzeális Könyvtár vezetője kifejtette, az online felületen elérhető adattár összegyűjti, rendszerezi és publikálja a miskolci közgyűjteményekben fellelhető, Lévay Józseffel kapcsolatos dokumentumokat. Az adattár elsősorban lelőhelyjegyzékként funkcionál majd, de a későbbiekben, megfelelő kapacitás esetén, a feldolgozott dokumentumok elektronikus példányainak publikálására is sor kerülhet. Az adattárban egységes szerkesztési elvek szerint megtalálhatóak lesznek Lévay József autográf kéziratai, Lévay-kötetek, Lévayról készült festmények, fotók, plasztikák, Lévay tárgyi hagyatéka, Lévayval kapcsolatos dokumentumok és Lévay József könyvtárának jegyzéke is.

Lévay József
Centenáriumi Emlékprogram
2015–2018

Női Filléregylet ezüst babérkoszorúja), vagy a költő halotti maszkja. A fennmaradt dokumentumok közül a legértékesebbek a költő eredeti verskéziratai, amelyekből negyvennél többet őriz az intézmény. Hasonlóan pótolhatatlanok magánlevelezésének darabjai: Lévay által írt levelekben és bájos képeslapokban szintén bővelkedik a gyűjtemény – ezekből még alig 15 éve is bukkantak fel ismeretlen darabok. Rendkívül érdekesek még a portréit ábrázoló fényképfelvételek, amelyek egyebek között megőrizték a hosszú életű költő viseleti szokásának állandó alakulását. Ezek az emlékek mind bekerülnek a Lévay-adattárba.

A Lévay József Centenáriumi Emlékprogram keretében ugyanis az együttműködő

Az Emlékprogram első, a nagyközönséghez szóló eseményeként, Ábrám Tibor, a miskolci Lévay József Református Gimnázium igazgatójának szavaival megnyílt a – többek között – Lévay-fotókat, kéziratokat, dedikált könyveket bemutató emlékkiállítás. Ez a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár 1. emeletén az év végéig látható, majd januártól március végéig a Szabó Lőrinc Könyvtárban tekinthető meg.

Ez alkalommal lefűzték a városi könyvtár kezdeményezésére létrejött, és miskolci középiskolások által készített Miskolci Értéktár Kódexbe Lévay József emléklapját, Bréda Emese, az Avasi Gimnázium tanulójának munkáját.

Négy miskolci intézet fogott össze annak érdekében, hogy felmérjék és közvélemények mindazt, ami Lévay József személyéhez vagy munkásságához kötődik, és Miskolcon fellelhető – a Miskolci Egyetem Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézete, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár, a Herman Ottó Múzeum, és természetesen a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár Lévay József Muzeális Könyvtára. A Lévay József Centenáriumi Emlékprogram keretében megjelenik Porkoláb Tibor (ME BTK Irodalomtudományi Intézet)

Lévay József az ember, a polgár, a költő

– centenáriumi emlékprogram

Halálának közelgő centenáriuma alkalmából, négy miskolci intézet – a Miskolci Egyetem Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézete, a B.-A.-Z. Megyei Levéltár, a Herman Ottó Múzeum valamint a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár Lévay József Muzeális Könyvtára – fogott össze annak érdekében, hogy felmérés és közvéleménykutatás mindazt, ami Lévay József személyéhez, munkásságához kötődik és Miskolcon fellelhető.

Az emlékprogram nyitányaként nemrégiben sajtótájékoztatót tartott Kiss Gábor alpolgármester, Porkoláb Tibor docens, Vass Róbertné, a Miskolci Egyetem Irodalomtudományi Doktori Iskolájának doktorandusza, Békési Gábor irodalmi muzeológus, valamint Varga Gábor, a Lévay József Könyvtár vezetője.

Kiss Gábor alpolgármester, a Miskolci Értéktár Bizottság elnöke szerint, még pont időben vagyunk ahhoz, hogy méltó módon megemlékezhessünk Lévay József halálának centenáriumáról. A 2018-ig tartó időszak pedig kiváló alkalmat teremt nemcsak a tudományos munka elvégzésére, de arra is, hogy minél alaposabban bemutassuk, megismertessük Lévay Józsefet, az embert, a polgárt, a szerzőt.

Az emlékprogram keretében jelenik meg Porkoláb Tibor Lévay-könyve: „Kultusz és felejtés – Lévay József irodalmi és társadalmi státusza” címmel. A szerző emlékeztetett: ilyen összegző igényű munka – először és utoljára – 1906-ban, tehát több mint száz éve jelent meg Lévayról (Zsigmond Ferenc: Lévay József élete és költészete). Lévay kiváló, országos hírnév szónok volt. Élet-

Lévay József szobrának avatása, 1934-ben

vay József-ereklyéknek, hiszen a múzeum papszeri épülete adott otthont a két világháború közötti években a Lévay emlékszobának. Békési Gábertól, a Herman Ottó Múzeum Történeti Tárának irodalmi muzeológusától megtudtuk, ma is ott található a 25 éves főjegyzősége alkalmából, 1890-ben a vármegyétől kapott aranytolla, különböző személyes használati tárgyai (szemüveg, tollszár, itatós tapper stb.), bútorai (szekrénye, íróasztala), de az 1911. évi kultikus miskolci Lévay-ünnep emléktárgyai is. A fennmaradt dokumentumok közül a legértékesebbek a költő eredeti verskéziratai, amelyekből negyvennél többet őriz az intézmény. Hasonlóan pótolhatatlanok a magánlevelezésének darabjai. Ezek az emlékek

Lévay József emlékére 1921 nyarán az Avastetön plátanfát ültettek, de ez ma már nem lelhető fel. 1929-ben került az első márványtábla a Hunyadi utcai házára, de onnan nyoma veszett. A ma látható és olvasható táblát 1932-ben avatták fel. Lévay József legendás avasi, Jézuskútja sori pincéjét ma már szintén nem tudtuk azonosítani, pedig járt ott Arany János és Tompa Mihály is. Innen „indultak”, aztán a Toronyalja utcán éltek éveiket a „gyászoló poharak”, amelyek ma a rimaszombati múzeum gyűjteményében találhatóak. A Lévay-kultusz ápolásában fontos szerepet töltött be az 1923-tól működő egyesület, amely 1978-tól újjáalakult Lévay József Közművelődési Baráti Körként, majd napjainkban, mint Közművelődési Egyesület működik.

Az 1925-ben megnyitott múzeumi Lévay emlékszoba – kortársak elmondásai alapján – a költő Hunyadi utcai szobáját idézte, ez alapján állította össze Leszih Andor. Nagy segítség volt, hogy a költő végrendeletében pontosan rögzítette milyen ingósága, tárgya hová kerüljön, kié legyen. (Még gyászjelentését is saját kezűleg írta, s ugyancsak meghagyta temetését is, amely a lehető legegyszerűbb volt.) Így került a múzeumba Borsod vármegyétől kapott aranytolla, a megyei tisztkart ábrázoló fényképalbuma, egy ezüstko-

szorú, amelyet 1911-ben kapott, amikor a Kisfaludy Társaság irodalmi ünnepélyt szervezett tiszteletére. Ide kerültek oklevelei és számos kitüntetés, emlékérem. A könyvtárát a református főgimnáziumra hagyta (amelynek 1852-1865 között tanára volt, s amely 1935-től, majd új alapító okirata szerint 1993. május 20-tól ismét az ő nevét viseli, mint Miskolci Lévay József Református Gimnázium). A kéziratok, levelezések számos helyre elkeveredtek, amelyről az 1990-es évek elején Lévay utolsó élő leszármazottja (Lévay Borbála ágán) Török István (1900-1994) készített írásos anyagot, s adott szóbeli tájékoztatást. Ugyancsak tőle nagyszámú tárgy került a múzeumba, s egy jegyzék is, hogy Lévay relikviák a megye és az ország területén hol, kiknél lelhetők fel. A Lévay emlékanyag 1975-től a diósgyőri Déryné házban, majd 1988-tól Sajószentpéter múzeumában volt látható. Az ezredforduló után – a gimnázium alapításának évfordulójához kötődve – ismét a Herman Ottó Múzeum vállalkozott a töredékes bemutatásra, 2011-ben pedig a gimnázium által szervezett nagyszabású tudományos konferencia elevenítette fel „Lévay és kora” címen munkásságát. Ez egyfajta tisztelgés is volt Lévay díszpolgárságának centenáriumán.

1911-ben a Kisfaludy Társaság irodalmi ünnepélyt szervezett Lévay tiszteletére

művének súlypontját szónoki műveiben találjuk meg. A ME BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézete most vállalkozik egy ilyen – textológiai és filológiai szempontból gondozott – szövegkiadás elkészítésére. A Lévay – országos és helyi megemlékező eseményeken elhangzott – emlékbeszédeit és emlékdóait összegyűjtő és szakszerű jegyzetekkel ellátó kötet a centenárius évében (2018), a városi és megyei önkormányzat támogatásával jelenne meg.

A megyei levéltárban a kutatásokat Vass Róbertné végzi. Itt elsősorban Lévay köztisztviselői, tanári és közéleti tevékenységének emlékei találhatók meg. A Herman Ottó Múzeum Történeti Tára tradicionális lelőhelye a Lévay

Az emlékprogram keretében ugyanis is közös adatbázist hoznak létre Lévay-adattár címmel. Varga Gábor, a Lévay József Muzeális Könyvtár vezetője kifejtette, az online felületen elérhető adattár összegyűjti, rendszerezi és publikálja a miskolci közgyűjteményekben fellelhető, Lévay Józseffel kapcsolatos dokumentumokat. Egységes szerkesztési elvek szerint megtalálhatóak lesznek Lévay József autográf kéziratai, Lévay-kötetek, Lévayról készült festmények, fotók, plasztikák, Lévay tárgyi hagyatéka, Lévayval kapcsolatos dokumentumok és Lévay József Könyvtárának jegyzéke is.

Az emlékprogram első eseményeként Lévay-kiállítás nyílt a II. Rákóczi Ferenc Könyvtárban.

Itt születtem...

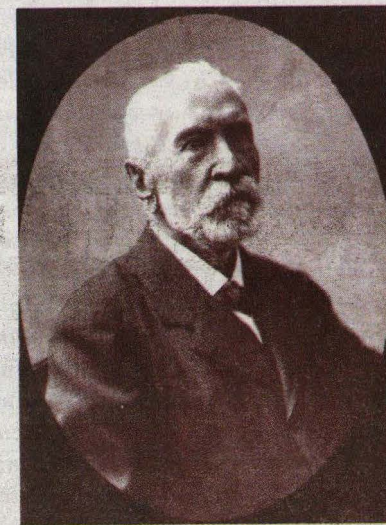
*Itt születtem, itt lakom én,
Hol a Sajó kanyarog,
Hol a földet ezer éve
Túrják a jó magyarok.*

*Jutalmazza néha bőven
A hű munka sikere;
Néha izzadás fejében
Soknak szűk a kenyere.*

*Nem csügged, nem zúgolódik,
Csak türelmesen sóhajt:
A mit elvesz egy sovány év,
A másik megadja majd.*

*De midőn a hegytetőről
A szép völgyet nézdelem,
Eszembe sem jut az ínség,
Az áldatlan küzdelem.*

*Elterítve csak azt a sok
Szépet és jót látom ott,
Melyet az ég jó kedvében
E vidékre halmozott.*

*Csak azt érzem, hogy a végzet
Hűn ápol itt engem is,
Adott egy kis enyhe fészket,
Pár gyümölcsfát nekem is.*

*S mint harmatcsepp tükörében
A napot szemlélgetem.
Szülőföldem szerelmében
A hazámat szeretem.
(1902)*

Lévay József emlékkiállítás

■ Négy miskolci intézet fogott össze annak érdekében, hogy felmérjék és közzétegyék mindazt, ami Lévay József személyéhez vagy munkásságához kötődik, és Miskolcon fellelhető.

Lévay József költő, műfordító, a Magyar Tudományos Akadémia tagja. Borsod megye főjegyzője, a miskolci református gimnázium tanára. A helyi és országos közéletben is kiemelkedő szerepet vállaló politikus és irodalmi személyiség. Miskolcon egészalakos szobra áll, könyvtár, gimnázium, utca viseli nevét. Munkássága Miskolc szellemi öröksége, a városi értéktár része.

A Miskolci Egyetem Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézete, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár, a Herman Ottó Múzeum, és a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár Lévay József Muzeális Könyvtára az emlékprogram

Fotó: RFK

megnyitásaként a megyei könyvtárban november 26-án sajtótájékoztatót tartott. Kiss Gábor alpolgármester, a miskolci Értéktár bizottság elnöke arról szólt, még pont időben vagyunk ahhoz, hogy majd méltó módon megemlékezhessünk Lévay József halálának centenáriumáról.

Az emlékprogram első, a nagyközönséghez szóló eseményeként, Ábrám Tibor, a miskolci Lévay József Református Gimnázium igazgatójának szavaival megnyílt a – többek között – Lévay-fotókat, kéziratokat, dedikált könyveket bemutató emlékkiállítás. Ez a II. Rákóczi Ferenc Könyvtárban az év végéig látható, majd januártól március végéig a Szabó Lőrinc Könyvtárban tekinthető meg.

MONOGRÁFIA ÉS SZÖVEGKIADÁS A KÖZELGŐ LÉVAY-CENTENÁRIUM JEGYÉBEN

Lévay József költő, Borsod vármegye főjegyzője és alispánja, Miskolc város díszpolgára 1918. július 4-én hunyt el. A közlgő centenárium szakmai értelemben is méltó megünneplése érdekében a Miskolci Egyetem BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézete, a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár, a Herman Ottó Múzeum és a Magyar Nemzeti Levéltár Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltára – önkormányzati támogatással és a Lévay József Református Gimnázium és Diákotthon közreműködésével – 2015-ben létrehozta és elindította a Lévay József Centenárium Emlékprogramot. A tudományos igényű dokumentumkezelést, forrásfeltárást és kutatást is végző négy miskolci közintézmény az Emlékprogram keretében olyan projektek megvalósítását tűzte ki célul, amelyek összegezhetik, bővíthetik és megújíthatják a Lévayval kapcsolatos ismereteinket: egyrészt intézményközi hálózati adatbázis létrehozását (a helyi közgyűjteményekben szét-szórva fellelhető Lévay-anyag egységes szempontú feldolgozásával, rendszerezésével és közzétételével); másrészt kiállítások rendezését (Lévay egykori miskolci emlékszobájának és könyvtárának rekonstrukciójával); harmadrészt egy korszerű Lévay-monográfia, illetve egy tudományos igényű Lévay-szövegkiadás elkészítését és megjelentetését. Mivel jómagam – mint egyetemi oktató és kutató – e két utóbbi vállalkozásért vagyok felelős, a továbbiakban az elkészült (megjelenésre váró) monográfia és a készülő szövegkiadás rövid ismertetésére szorítkozom.

Lévay életművéről mindeztidáig egyetlen egy monografikus igényű áttekintés született, mégpedig több mint száz évvel ezelőtt. Zsigmond Ferenc Lévay József élete és költészete című munkája (1906) azonban nem csupán egy lezáratlan életpályát vizsgál, de módszereiben is elavultnak tekinthető. A közlgő centenárium különösen aktuálissá teszi, hogy Lévay irodalmi mű-

kódését és teljesítményét, társas- és közéleti szerepvállalásait, életformáját, mentalitását, énképfarmáló és önreprezentációs stratégiáit, életpályamodelljét, karrierépítése költői, polgári és közhivatalnoki identitáselemeit, már életében kibontakozó kultuszát, szellemi örökségének a lokális kulturális önépítésre gyakorolt

hatását (majd pedig e hatás megszűnését) egy korszerű monográfia tárgyalja. A Kultusz és felejtés; Lévay József irodalmi és társadalmi státusza című könyv (amelyet a Miskolci

Egyetem Bölcsészettudományi Karának támogatásával a Ráció Kiadó Ligatura-sorozata ad közre várhatóan még ebben az évben) éppen ezt a feladatot igyekszik teljesíteni. A könyv részletesen vizsgálja például az 1911. évi Lévay-jubileum rituáléját és retorikáját (rámutatva egy „kismester”-kultusz működésének mechanizmusára), Lévay szerepét a „borsod-miskolci” kulturális identitás megalapozásában és kiteljesítésében (többek között válaszolva arra a kérdésre is, hogy miért éppen Lévay töltheti be a lokális vezérköltő tisztét), valamint az elfelejtett szónokot és a rejtőzködő kritikust (feltárva ezzel az életmű jelentős, ám jórészt elhomályosult rétegeit).

Lévay korának ünnevelt szónoka volt. Ha életművének súlypontját keressük, akkor ezt minden bizonnyal oratori fellépéseiben találjuk meg. Ezért is van különös jelentősége annak, hogy a készülő (és terveink szerint a centenárium évében megjelenő) szövegkiadás Lévay emlékbeszédeit és – verses emlékbeszédeknek tekinthető – emlékdáit gyűjti össze és adja közre tudományos forráskiadás formájában. Egy ilyen kiadás egyfelől szövegfilológiai szempontból gondozott módon teszi hozzáférhetővé ezeket a kommemorációs funkciójú műveket, másfelől kísérő tanulmánnyal és terjedelmes magyarázó jegyzetekkel segíti az olvasókat abban, hogy bebocsáttatást nyerjenek e klasszikus szépségű szónoki világba.

(A szerző egyetemi docens, a Miskolci Egyetem Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézetének oktatója.)

KULTUSZ, FELEJTÉS, LÉVAY ÚJ KÖNYV AZ ISMERŐS-ISMERETLEN LÉVAY JÓZSEFRŐL

"Kultusz és felejtés – Lévy József irodalmi és társadalmi státusza". Ezen címen jelent meg idén Dr. Porkoláb Tibornak, az ME BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet docensének könyve, amelynek publikálása, majd bemutatója a 2015-ben kezdődött Lévy József Centenárium Emlékprogramnak is fontos részét képezte.

A monográfia bemutatóját a Szabó Lőrinc Idegennyelvi Könyvtár előadótermében rendezték meg április végén, amely során a kötet szerzője Dr. Fazekas Csabával, az ME BTK dékánhelyettesével beszélgetett Lévyről és az új könyvről.

A "Kultusz és felejtés" cím, ahogy a rendezvényen kiadott közlemény is rávilágít, "Lévy irodalmi sorsát tükrözi. Saját korában intézményes elismertségben volt része, ám az irodalomtörténet-írás csak a „népmentzeti iskola” kismestereként, tisztos, de izgalmat nem jelentő "iparosként" tartja számon. A valós irodalmi teljesítmény és a kortársi hivatalos elismertség között feszülő ellentmondás ma is magyarázatot kíván.

Erre vállalkozik a könyv. A Lévy-kultusz című fejezetében a szerző arra keresi a választ, milyen tényezők alakíthatták Lévy irodalmi és

társadalmi státuszát, befolyásolhatták a korabeli közvéleményt annyira, hogy az kultikus magasságokban emelje a költőt. A Lévy-archeológia című fejezet pedig nemcsak feltárja az életmű elfeledett, illetve eddig ismeretlen rétegeit, hanem megvizsgálja az azokhoz kapcsolódó közösségi pozíciókat is. Így a költőt társadalmi jelenségként vonja érdekesítő vizsgálat alá."

A Lévy személyéhez és munkásságához kötődő emlékek feltárására, illetve közzétételére szerveződött projekt négy miskolci intézmény: a Miskolci Egyetem, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár, a Herman Ottó Múzeum és a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár együttműködésén alapul. A program Lévy születésének 190. évfordulóján indult útjára 2015 őszén.

LÉVAY JÓZSEF

Centenárium Emlékprogram 2015–2018

Lévay József

1825–1918

Miskolci Egyetem BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet
II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár
Herman Ottó Múzeum
Magyar Nemzeti Levéltár Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltára

Idén zárul a Lévay József Centenárium Emlékprogram, amely a költő, műfordító, gimnáziumi tanár, főjegyző halálának 100. évfordulóját kívánja méltó módon megünnepelni.

2015-ben négy miskolci intézmény fogott össze annak érdekében, hogy felmérjék és közzétegyék mindazt a miskolci közgyűjteményekben fellelhető anyagot, ami Lévay személyéhez és munkásságához kötődik. 2018. június 11-én az emlékprogram záró rendezvényén a Miskolci Egyetem BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézete, a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár, a Herman Ottó Múzeum és a MNL Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltára közös munkájuk eredményéről számolnak be: a megjelent monográfiáról és tudományos szövegkiadásról, az emlékprogram honlapján elérhető Lévay-adattárról és az elmúlt években megvalósult rendezvényekről.

A Lévay József Centenárium Emlékprogram 2015 őszen az intézmények közös sajtótájékoztatójával és egy Lévay-kiállítással vette kezdetét. Az elmúlt években a közgyűjteményi anyag felmérése, Lévay József könyvtárának kutatása, könyvgyűjteménye címdalainak és dedikációinak digitalizálása, illetve tudományos kutatás valósult meg.

Dr. Porkoláb Tibor irodalomtörténész *Kultusz és felejtés. Lévay József irodalmi és társadalmi státusza* című kötete 2017-ben jelent meg. Az idei könyvhétre pedig sajtó alá rendezésében jelenik meg a Lévay József emlékdáit és emlékbeszédeit tartalmazó tudományos szövegkiadás.

LÉVAY-ADATTÁR

Az együttműködő intézmények közös honlapon mutatják be a miskolci gyűjteményekben fellelhető Lévay-hoz kapcsolódó dokumentumokat, tárgyi hagyatékot. A Lévay-adattár összegyűjti, rendszerezi és publikálja Lévay szerzői köteteit, autográf kéziratait – többek között a Kónya Paulinához írt több mint száz levelét –, a Lévay által szerkesztett vagy fordított köteteket, a költő tárgyi hagyatékát, a róla szóló szakirodalmat. A honlapon a könyvészeti és leíró adatok mellett digitalizált formában is publikálásra kerül Lévay József versesköteteinek és kézíratainak egy része. Ugyanitt böngészhetővé válik Lévay József több mint 700 tételből álló könyvtárának jegyzéke. Az adattár elsősorban lelőhelyjegyzékként funkcionál, de a későbbiekben – megfelelő kapacitás esetén – valamennyi feldolgozott dokumentum elektronikus példányainak publikálására is sor kerülhet.

ISMERETTERJESZTŐ ELŐADÁSOK

A Lévay József Centenárium Emlékprogram indulása után merült fel az igény arra, hogy a monográfia, a tudományos szövegkiadás, valamint a közgyűjteményi adatbázis mellett egy ismeretterjesztő előadássorozat is kerüljön megrendezésre a történettudomány, irodalomtudomány képviselői, történészek, irodalomtörténészek, muzeológusok közreműködésével. A havi rendszerességgel megtartott előadások célja volt, hogy a miskolciak jobban megismerjék Lévay József életét, irodalmi, tanári, politikai munkásságát, ezáltal pedig bepillantást nyerjenek a 19. századi Miskolc és Borsod vármegye politikai, társadalmi, oktatási, irodalmi és felekezeti életébe. A 2017 szeptemberében induló program előadói voltak dr. Ugrai János, dr. Fazekas Csaba, dr. Gyulai Éva, dr. Porkoláb Tibor, dr. Prokai Margit, dr. Dienes Dénes.

Varga Gábor

TUDOMÁNYOS SZÖVEGKIADÁS

Lévay József nem szónokként rögzült a közösségi emlékezetben. A kortársak elsősorban a költőt látták benne, az irodalomtörténet-írást – egészen a közelmúltig – kizárólag lírikusként tartotta számon. Szónoklatai nemigen kaptak szakmai figyelmet, pedig ez a jelentős szövegkorpusz életművének egyik súlyponti részét képezi. Lévay kiváló szónok volt: fölényes birtoklója mind a beszéd megalkotásával, mind a beszéd előadásával kapcsolatos retorikai képességeknek. Így nagyon is érthető, hogy gyakran lépett fel emlékbeszédekkel és „verses emlékbeszédeknek” tekinthető emlékdákkal a haza „nagy embereinek” és az irodalom jeleseinek az emlékeztető felújító eseményeken. Már Miskolcon tartott nagy szónoklatai (Kazinczy Ferencről, Széchenyi Istvánról, Palóczy Lászlóról, Szemere Bertalanról, Deák Ferencről, a báró Vay főispánokról) országos elismertséget hoztak neki. Borsod vármegyei főtisztviselői karrierjének sikeressége is összefüggésbe hozható ez irányú tehetségével. A nagytekintélyű

tudományos és irodalmi testületek (a Magyar Tudományos Akadémia és a Kisfaludy Társaság) is szívesen bízták meg őt szónoki képviselőjükkel: a legkülönbözőbb kommemorációs ceremóniakon tisztelgett ódákkal és beszédekkel többek között Kazinczy Gábor, Tompa Mihály, Arany János és Toldy Ferenc emléke előtt.

Míg költeményei – ha nem is könnyen, de – hozzáférhetőek gyűjteményes kötetekben, addig szónoklatai legfeljebb korabeli, olykor csupán néhány példányban fennmaradt periodikákban, kisnyomtatványokban lelhetők fel. 1925-ben, születésének centenáriuma készülve ugyan felvetődött „politikai és ünnepi beszédeinek” kiadása, ám ez az elképzelés végül nem valósult meg. Emlékdáinak és emlékbeszédeinek most megjelent gyűjteménye kilencvenhárom év elteltével, halálának századik évfordulóján – a Lévay József Centenárium Emlékprogram keretében – igyekszik törleszteni ezt az adósságot.

A Miskolci Egyetem BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézetében készült és a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár által kiadott kötet négy fő fejezetből áll. A *Bevezetés* két tanulmánya összegző ígérennyel tárgyalja Lévay dicsszónoki tevékenységét, valamint részletesen ismerteti a tudományos szövegkiadás módszertani elveit. *Szövegek* cím alatt olvashatóak Lévay összegyűjtött emlékdáinak és emlékbeszédeinek szövegkritikai szempontból gondozott szövegei. A terjedelmes – csaknem a szövegkiadás felét kitevő – textológiai és filológiai jegyzetapparátus (*Jegyzetek*) két részből áll: a betűrendes szómagyarázatokból, valamint az egyes szövegekhez kapcsolódó jegyzetekből (amelyek nem csupán a szövegforrásokat és a szövegek ceremonális kontextusát képező kommemorációs eseményeket tárják fel, de a szövegek minél teljesebb megértésében is segítenek). A szövegkiadás hatékony használatát a *Mutatók* (a rövidítésjegyzék és a személynévmutató) teszi lehetővé.

Porkoláb Tibor

Az emlékprogram záró rendezvénye a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár központi épületében (Miskolc, Görgey Artúr u. 11.) **június 11-én, hétfőn délután fél 5-kor** kezdődik.